პროლეტარნო ყველა ქვეყნისა, შეერთდით!

ლიტერატურული საქართველო

1 მარტი, 1937 წ. | საქართველოს მწერალთა კავშირის ათდღიური ორგანო | ფასი 30 კაპ. № 5 (27)

გამარჯვებათა 16 წელი

16 წელიწადია, რაც საქართველოში ამაყად ფრიალებს ლენინ-სტალინის პარტიის დროშა.

ერთი წლის წინათ ორდენოსანმა საბჭოთა საქართველომ იდღესასწაულა თავისი არსებობის 15 წლისთავი. ხალხთა დიდი ბელადის ამხანაგ სტალინისადმი გაგზავნილ წერილში ქართველმა ხალხმა უდიდესი ენტუზიაზმით აღნუსხა ის დიდი მოსავალი, რომელიც ოქტომბრის რევოლუციით განაყოფიერებულმა საბჭოთა საქართველომ მოიწია საბალხო მეურნეობისა და კულტურის ყველა დარგში. ქართველი ხალხის სახელზე გამოგზავნილ მისალმებაში საკავშირო კომუნისტური პარტიის (ბ) ცენტრალურმა კომიტეტმა და სახალხო კომისართა საბჭომ ჩვენი ორდენოსანი რესპუბლიკის ეს გამარჯვება შემდეგი ლაკონიური, მაგრამ მრავალმნიშვნელოვანი წინადადებით გამოხატეს:

„თავისი არსებობის 15 წლის მანძილზე საბჭოთა საქართველო სანიმუშო საბჭოთა რესპუბლიკად გადაიქცა. მისი მზარდი მრეწველობა, მისი მზარდი სოფლის მეურნეობა იძლევიან ისეთ ძვირფას პროდუქტებს, როგორიცაა: მარგანეცი, იშვიათი ლითონი, ციტრუსოვანი კულტურები, ჩაი, ღვინო, თამბაქო, ბამბა. სულ უფრო და უფრო მაღლა იწევს მეშათა, კოლმეურნეთა, ყველა მშრომელის კულტურული დონე და მათი კეთილდღეობა. ქართველ ბოლშევიკებს, ხოლო მათ ხელმძღვანელობით საქართველოს ყველა მშრომელსაც მაგრად უჭირავთ ორივე ხელში ლენინ-სტალინის დიადი უძლეველი დროშა“.

მხოლოდ ერთი წელიწადი გავიდა მას შემდეგ, რაც პარტიისა და მთავრობის უმაღლესმა ორგანოებმა ასეთი მაღალი შეფასება მისცეს ორდენოსან საქართველოს მიერ 15 წლის მანძილზე გავლილ გზას და გამოსთქვეს მტკიცე რწმენა, რომ საქართველოს ბოლშევიკები და ყველა მშრომელი მომავალშიაც ისეთივე შეუპოვრობით, როგორც მანამდე, იმუშავებენ ლენინურ-სტალინური ნაციონალური პოლიტიკის საფუძველზე საქართველოს საბჭოთა რესპუბლიკის შემდგომი განმტკიცებისათვის.

ამ ერთი წლის დიადი ნაშუშევრის ერთი თვალის გადაულებაც ცხადჰყოფს, რომ ქართველი ხალხი ოავისი სახელოვანი ავანგარდის—საქართველოს კომუნისტური პარტიის, თავისი სსსიქადულო ხელმძღვანელის ამხ. ლავრენტი ბერიას სტალინური ხელმძღვანელობით ამარჯლებს ამ რწმენას, ანადგებს იმ დაგვებას, რომელიც მისკენ მას საბჭოთა კავშირის მთავრობისა და კომუნისტური პარტიის მესეეურებმა.

მთელი გასული წლის მანძილზე საქართველოს მრეწველობის ყველა დარგში გრძელდებოდა ნამდვილი ბოლშევიკური მუშაობა შრომა, მაღალი სოციალიტური ნაყოფიერებისათვის, სტახანოვური მოძრაობის განვითარებისათვის, კოლმეურნეობებისა და საბჭოთა მეურნეობების მაღალი მოსავლიანობისათვის. განუწყვეტლივ მიმდინარეობდა ბრძოლა ნაციონალური საბჭოთა კადრების შექმნისათვის, მშრომელი მასების ყველა ფენის შეძლებული და კულტურული ცხოვრებისათვის.

საქართველოს მრეწველობამ მიეტანენ ახალი ობიექტები, და დღეს ჩვენი ქვეყანა მოფენილია რეკონსტრუირებული, ახლად აშენებული 117 სამრეწველო საწარმოთი, რომელთა შორის არიან მძიმე ინდუსტრიის ისეთი გიგანტები, როგორც ფაროვ-მარგანეცის ქარხანა, ბათომის ხიდი ახალი ქარხნები, ტყვარჩელის მადნიანი, ტფილისის მანქანათმშენებელი ქარხნები, საქართველოს ნავთის სარეწაოები და სხვ.

დღეს საქართველოს ბუნების წიაღი იძლევა არა მარტო მარგანეცს, ქვანახშირს, ნავთს, არამედ ბარიტს, ტუბრნს, ოქროსდენს, დიატომიტს და თვით ოქროსაც კი. რაც დრო გადის, მით უფრო მეტი მდინარე ხდება თეთრი ნახშირის—სინათლისა და ენერგიის—წყალოდ. მომუშავე ჰიდროელექტროსადგურთა რიგში მალე ჩადგებიან აჭარისწყლის, ხრამის, რიონულის და სხვა პატარა მდინარეების ჰიდრო-ელსადგურები. გასულ წელს გაფარململდა მსუბუქი მრეწველობის საწარმოთა ქსელი: ჩვენს საფეიქრო, აბრეშუმის, სამკერვალო, ფეხსაცმლის, საკონსერვო თამბაქოს და ჩაის საწარმოებს მიეტანენ ახალი ობიექტები. და დღეს მრეწველობის ყველა დარგი, ერთად აღებული, იძლევა პროდუქციას, რომლის ზეგდრეთი წონა ჩვენს სახალხო მეურნეობაში შეადგენს 71 პროც. ეს იმას ნიშნავს, რომ საბჭოთა საქართველო არის ინდუსტრიულ-აგრარული ქვეყანა, რომელსაც ჰყავს საკუთარი მაღალი კვალიფიკაციის მუშათა და ინჟინერ-ტექნიკოსთა კადრები.

ასეთივე სწრაფი ნაბიჯით მიმდინარეობდა ჩვენი სოფლის მეურნეობის განვითარება. გასულ წელს კოლ ხიდის რამდენიმე ათას ჰექტარზე, რომელიც ჭაობებით იყო დაფარული, გაშენდა ციტრუსოვანი კულტურების ახალი პლანტაციები. ჩაის, თამბაქოს, ბერანის, ტუნგოს ახალი ნარგავებით, ციტრუსების ახალი ბაღებით მოიფინა აფხაზეთის, აჭარის, გურიის, სამეგრელოს და იმერეთის მინდვრები, რომლებმაც შარშან, წინა წლებთან შედარებით ერთიორად და ერთი სამად მეტი მოსავალი მოგვცეს და საბჭოთა კავშირის მრავალ სამრეწველო ქალაქს ძვირფასი ნაყოფი მიაწოდეს.

მაგრამ ყველაზე მეტად დასაფასებელი არის ახალ ადამიანთა უხვი მოსავალი ჩვენს ქვეყანაში: ჩვენს საწარმოებში, ჩვენს საკოლმეურნეო ყანებში ასი ათასობით მუშაობენ დამკვრელები ხელდაკაპწეულები და ათი ათასობით სტახანოველები.

საქართველოს საბჭოთა რესპუბლიკის ახალი სტალინური კონსტიტუციის დასამტკიცებლად მოწვეული საბჭოების მე-8 საგანგებო ყრილობა იყო სწორედ ქართველი ხალხის ამ საუკეთესო შვილთა შეკრება. ლენინ-სტალინის პარტიის მიერ აღზრდილმა საუკეთესო ადამიანებმა განიხილეს და დაამტკიცეს ის, რაც მათ მიერ იქმნებოდა 16 წლის მანძილზე. ეს ისტორიული ყრილობა წარმოადგენდა ორდენოსანი საქართველოს სამეურნეო ზრდისა და კულტურული აყვავების დემონსტრაციას. საქ. ცაკის თავმჯდომარის ამხ. ფილიპე მახარაძის მოხსენებით, მთავრობის თავმჯდომარის ამხ. გერ. მგალობლიშვილის და ყოველი დელეგატის გამოსვლით ჩვენ წინ გადაიშალა საქართველოს ხალხის ძლევამოსილი წინსვლის დიდებული სურათი. ჩვენ ერთხელ კიდევ დავინახეთ, თუ რა რიგ გამარჯა წელში წინათ დაბეჩავებული ქართველი ხალხი ლენინ-სტალინის ნაციონალური პოლიტიკის განუხრელმა გატარებამ, ამიერ-კავკასიის, მოძმე ხალხებთან 14 წლის განუყრელმა ინტერნაციონალურმა თანამშრომლობამ. ჩვენ დავინახეთ, თუ კულტურის რა დიდ, მაღალ საფეხურზე ასული შედის საქართველო უშუალოდ საბჭოთა კავშირის ბედნიერ ოჯახში.

700 ათასი მოწაფე დაწყებითი და საშუალო სკოლებში, 21 უმაღლესი სასწავლებელი 22 ათასი სტუდენტით, 15 ათასი ინჟინერი, 45 სამეცნიერო-საკვლევო ინსტიტუტი, 50 თეატრი, მათ შორის ორი ლენინის ორდენოსანი თეატრი, ასობით არსებული ხალხური თვითშემოქმედების წრეები, ასი ათასობით გამოცემული და გაფრცელებული ხატვრული წიგნი, აღორძინებული ლიტერატურა, —აი რა კულტურული დოვლათით შედის უშუალოდ ჩვენი რესპუბლიკა დიდ საბჭოთა კავშირში, აი რა გამარჯვებები ჩასწერა ქართველმა ხალხმა თავის ახალ კონსტიტუციაში. იმავე ისტორიულ ყრილობაზე, რომელმაც ჩვენს წინ გადაშალა განახლებული რესპუბლიკის კიდევ უფრო დიადი პერსპექტივები, ყველა დელეგატის მიერ წრფელის სიყვარულით და აღფრთოვანებით აღნიშნულ იქნა, რომ ეს დიდი გამარჯვება ქართველ ხალხს მოიპოვებინა დიდი სტალინის სიბრძნით შთაგონებულმა ამხანაგ ლავრენტი ბერიას მტკიცე ხელმძღვანელობამ.

მოძმე ხალხებთან ხელი-ხელ ჩაკიდებული ქართველი ხალხი იმედიანად და გაბედულად იბრძვის ახალ-ახალი გამარჯვებებისათვის. არ არის ძალა, რომელსაც შეეძლოს მისი ძლევამოსილების შეჩერება, რადგან მას მიუძღვის კომუნისტური პარტია, მას მეთაურობს დიდი სტალინი.

საბჭოთა ხალხმა დანაშაულზე მიუსწრო და დაუნდობლად გაანადგურა კონტრრევოლუციონური ტროცკისტები, სამშობლოს ეს საზიზღარი მოღალატენი და უმსგავსო გამცემნი. ეგივე ხვედრი მოელის ყველ გარეწარს, ვინც კი განიზრახავს შეალახოს სოციალიზმის ბრწყინვალე მონაპოვარი, ვინც კი გაკადნიერდება თავისი ბინძური ხელი აღმართოს ჩვენი სოციალისტური სამშობლოს ძლიერებაზე, ჩვენ საყვარელ ბელადზე და მის სახელოვან თანამებრძოლებზე. საქართველოს მშრომელი მასები თავიანთი საყვარელი ხელმძღვანელის ამხ. ბერიას მეთაურობით ვაჟაცურად რევოლუციურ სიფხიზლეს, გამოამძღავნებენ და მიწის პირისაგან აღგვიან კონტრრევოლუციურ ტროცკისტებს, ზნორეევლებს, მემარჯვენე მოღალატეებს, და სოციალისტური სახელმწიფოს ყველა მტერს.

მჭიდროდ დარაზმული ბოლშევიკური პარტიის გარშემო, ხალხთა დიდი ბელადის ამხანაგ სტალინის გარშემო ქართველი საბჭთა მეწარეები, ქართველი ხალხი, მთელი სოციალისტური სამშობლოს მოძმე ხალხებთან ერთად, ძლევამოსილი ნაბიჯით მიდის წინ კიდევ უფრო დიდი სიხარულისა, ბედნიერებისა და სიუხვისაკენ, კომუნიზმის ახალ გამარჯვებებისაკენ.

ᲓᲘᲓᲘ ᲑᲝᲚᲨᲔᲕᲘᲙᲘ, ᲓᲘᲓᲘ ᲐᲮᲐᲛᲘᲐᲜᲘ

ჩვენი დიადი სამშობლო, დიდი საბჭოთა ხალხი დიდხანს ვერ დაიცავ რობს იმ მწვავე გულისტკივილს, რომელიც მან განიცადა იშვიათი რევოლუციონერის, უდიდესი პროლეტარული მებრძოლის, სოციალიზმის ბუმბერაზი მშენებლის, შეშფოთიური სერგო ორჯონიკიძის მოულოდნელი გარდაცვალების გამო.

ჩვენი გული და გონება ვერ შეიჩაგებია იმ აზრს, რომ 18 თებერვალიდან ხალხთა დიდ ბელადს ამხანაგ სტალინს, მის სახელოვან თანამებრძოლთ მხარში აღარ უდგას რევოლუციური ბრძოლის ცეცხლით, დაუცხრომელი სახელმწიფო მოღვაწეობით, ტიტანური შემოქმედებითი შრომით მათთან შეზრდილი და დაკავშირებული სერგო ორჯონიკიძე.

სადაც არ უნდა იღწოდეს საბჭოთა მოქალაქე, სოციალიზმის მშენებელი ადამიანი, მის გონებას ერთი წუთითაც არ მიშორდება ბოლშევიკური კოპორტის ერთ-ერთი ბრწყინვალე წევ�მოღვლი—სერგო ორჯონიკიძის ნათელი ხსოვნა.

ყოველი ტრაქტორი და ყოველი კომბაინი, ყოველი დაზგა და აგრეგატი, ყოველი ტახკი და თვითმფრინავი, ყოველი ტურბინი და ორთქლმავალი, ყოველი ღუმელი და ჭაბური, გაგვახსენებს, რომ მთელი ქვეყნის თავდაცვითი და ინდუსტრიალური სამტკიცე იქმნებოდა სერგო ორჯონიკიძის სტალინური ხელმძღვანელობით, რომ ყოველი მათგანი არის ბუმბერაზი მშენებლის მოუდრეკელი ნებისყოფისა და დაუცხრომელი მისწრაფების განსახიერება.

სოციალისტურ საწარმოებში, ტრანსპორტზე და საკოლმეურნეო მინდვრებზე ასი ათასობით დარაზმული სტახანოველები, მათ მიერ დაგროვილი დოვლათი მუდამ დღე აღძრავენ ჩვენს ცნობიერებაში ნეტარ მოგონებას სერგო ორჯონიკიძეზე, რომლის მეზნებარე გულმა სტახანოველებს, დიუკანოვებს, ეროგრადოველებს საწარმოო ენტუზიაზმი და შრომის პათოსი დიდი ბელადის ხელმძღვანელობით საყოველთაო სახალხო მოძრაობად გაალიკა და სოციალიზმის წინმსვლელობის ქვაკუთხედად აქცია.

ყოველი გამოგონება, ყოველი რაციონალიზატორული ღონისძიება ჩვენს შეგნებაში გააცოცხლებს ძვირფას სერგოს, რომელიც, ებრძოდა რა მუდამ რუტინასს, ხავსს, უძრაობასს ტექნიკაშიც, იყო ყოველგვარი საგამომგონებლო თოსნობის, საწარმოო ინიციატივის ბიძგისმომცემი, ჩამგონებელი და წამახალისებელი.

ხალხის მტრებთან, სამშობლოს მოღალატეებთან და გამცემლებთან დაუნდობელი ბრძოლის დროს ჩვენ თვალწინ აღიმართება ცეცხლით ანთებული სახე დიდი მებრძოლისა, შემოგვეცემა მან ბანგიდან ოშვიანი ბმა სერგო ორჯონიკიძისა, რომელმაც არ იცოდა ორგულთა და მზაკვართა დანდობა და, უმაღლესი ჰუმანიური გრძნობებით გამსჭვალული, მრისხანებით უსწორდებოდა თვალთმაქცებს და მუხანათებს.

საბჭოთა კავშირის ძმურ ოჯახში გაერთიანებული ხალხები, უკრაინის, ჩრდილოეთ და ამიერკავკასიის ხალხები რომლებიც ბედნიერ ცხოვრებას ეზიარნენ, რომლებიც სტალინური კონსტიტუციის ზზნით მიდიან კომუნიზმისაკენ, შემდგომი წინსვლისა და გამარჯვების ფარო ერთი წუთითაც ვერ დაიგერეწეს თავიანთ დიდ მოამაგეს—სერგო ორჯონიკიძეს, რომელიც, დიდი ბელადის ლენინისა და სტალინის მოწოდებით, წინ უძღოდა მათ სოციალური და ნაციონალური განთავისუფლებისათვის ბრძოლაში.

სერგო ორჯონიკიძე კომუნისტური პარტიის ისტორიაში. სოციალრეზმის მშენებლობის დიდ მატიანეში შედის არა მარტო როგორც სოციალისტური ინდუსტრიის უნიჭიერესი ორგანიზატორი, არა მარტო როგორც სტახანოველური მოძრაობის სულის ჩამდგმელი, არამედ როგორც ერთა განთავისუფლების მებაირაღტრეგ. ეს დიდი ინტერნაციონალისტი გახდა საბჭოთა კავშირის ყველა ხალხის უდიდესი მოამაგე არა მარტო იმიტომ, რომ გაუწია მათ წინამძღოლება თვითმმართველობის ბორკილებს მსხვრევაში, არამედ იმიტომაც, რომ ლენინ-სტალინის პარტიამ მისი მეთაურობით ყველა ერს შეუქმნა ინდუსტრიის კერა—ეს ურყევი საფუძველი ხალხთა ნამდვილი დამოუკიდებლობისა, სამეურნეო-კულტურული აყვავებისა.

სწორუპოვარი გმირის, შარავანდედით შემოსილს სერგო ორჯონიკიძეს ქართველი ხალხის რევოლუციური ბრძოლის ისტორიაც.

დიდი სტალინის მიერ რევოლუციური ბრძოლებისათვის აღზრდილი და დარაზმული, რევოლუციური ტრადიციის ერთგული ქართველი ხალხს, რომელსაც ქვეყნის მოღალატე, გამყიდველმა მეწმენეკებმა მეტუფებით და გაიძვერობით უცხოთის იმპერიალიზმის უღელი დააკარგეს, ქართველი მშრომელი ხალხი, რომელიც არი ერთხელ აუწყალოდ თავის ახალ მჩაგვრელებს, დიდი ბელადის ინიციატივით და ამხანაგ სერგო ორჯონიკიძის ვაჟაცური მეთაურობით კვლავ დაუბრენდა ოქტომბრის რევოლუციის ფარავარტრს, გახდა საკაცობრიო საქმის, საამაყო ისტორიული საქმის—სოციალიზმის მშენებლობის აქტიური მონაწილე.

რა დუხმარი, რა სამარცხვინო იქნებოდა ქართველი ხალხის აწმყო, რა ბნელი-ბნელი ბედნიერ მოცეული მისი, ამომავალი, რომ იგი ასცდენოდა ლენინ-სტალინის პარტიის მიერ ნაჩვენებ გზას! ახლანდელ და მომავალ თაობათა საბედნიეროდ და საამაყოდ ქართველი ხალხი გაჰყვა ლენინიზმის დროშას, და ეს არის კომუნისტური პარტიის, პირველ ყოველისა დიდი სტალინის და სერგო ორჯონიკიძის უდიდესი ღვაწლი, რომელსაც თავისი მნიშვნელობით ვერ გაუტოლდება ქართველი ხალხის ვერც ერთი დიდი ისტორიული გმირის დიდ სახურება ისეთე, როგორც ქართველი ხალხის ბედნიერ აწმყოს ვერ შეედრება მისი წარსულის ვერც ერთი უბრწყინვალესი ეპოქა.

სერგო ორჯონიკიძე არის და დარჩება ჩვენი ხალხის უდიდეს სიამაყედ სწორედ იმიტომ, რომ იგი ქართველ მშრომელ ხალხს ლენინ-სტალინის დროშით გამეფდულად წარეფდეა ინტერნაციონალური ძმობისაკენ, დაუმკვიდრა საპატიო ადგილი თავისუფალ ერთა ძმურ ინტერნაციონალურ ოჯახში.

ქართველი ხალხი მუდამ იამაყებს სერგო ორჯონიკიძის სახელით ობიტმოაც, რომ მისმა დიდმა რევოლუციურმა გმირობამ, მისმა ტიტანურმა შემოქმედებითმა უნარმა გაუძლიერა ყველა წინათ ჩაგრულ ხალხს საკუთარი თავის იმედი, რწმენა იმისა, რომ ეგრეთწოდებულ პატარა ხალხებსაც შესწევთ ძალა წარმოშვან ასეთი ბუმბერაზი ადამიანები, რომ მათაც მოეპოვათ უნარი გააკეთონ დიდი საკაცობრიო საქმე. თუ მათ წინ უძღვის ლენინ-სტალინის პარტია, თუ ისინი იბრძვიან ლენინიზმის დროშის ქვეშ.

ამ რწმენით შრომობენ და სცოცხლობენ ჩვენი სამშობლოს ხალხები, იცოცხლებს სერგოც. იცოცხლებს მისი მდიდარი და წარმტაცი რევოლუციური გამოცდილება, რომელიც ზედაც აღიზრდებიან მილიონები.

სერგომ შექმნა უდიდეს სამრეო საქმეთა ეპოქეა, რომელიც მუდამ იქნება კომუნიზმისათვის მებრძოლ ახალ და ახალ თაობათა შთამონაგები.

შევამჩიდროოთ ჩვენი რიგები ბოლშევიკური პარტიის გარშემო. ხალხთა უსაყვარლესი ბელადის, დიდ სტალინის გარშემო გავაორკეცოთ მუშაობა, სერგოსებური გატაცებით ვებრძოლოთ ინ საქმისათვის. რომელსაც შეეწერა ამ ბუმბერაზი ბოლშევიკის დიდი და სპეტაკი სიცოცხლე.

ᲣᲙᲕᲓᲐᲕᲔᲑᲐᲐ ᲡᲔᲠᲒᲝᲡ ᲡᲐᲮᲔᲚᲘ

ᲓᲐᲕᲘᲗ ᲒᲐᲯᲘᲩᲘᲚᲐᲫᲔ

ᲭᲘᲚᲝᲜᲔᲑᲘ, ᲭᲣᲓᲛᲝᲮᲔᲚᲘᲗ, ᲤᲠᲗᲮᲘᲚᲐᲓ,
ᲣᲙᲐᲜᲡᲙᲜᲔᲚᲐᲓ ᲛᲘᲓᲘᲓᲜᲔᲜ, ᲜᲐᲮᲔᲚ,
ᲙᲣᲑᲝᲨᲘ ᲕᲐᲠᲓᲔᲑᲓᲐ ᲠᲝᲛ ᲓᲐᲘᲠᲩᲘᲚᲐᲗ
ᲓᲐᲓᲣᲛᲑᲣᲚᲘ ᲕᲐᲟᲙᲐᲪᲘᲡ ᲡᲐᲮᲔ.
ᲛᲝᲖᲔᲒᲐᲕᲓᲐ ᲪᲠᲔᲚᲘ... ᲐᲮ ᲡᲔᲠᲒᲝ ᲛᲝᲡᲩᲐᲜᲡ,
ᲑᲠᲫᲝᲚᲔᲑᲘᲡ ᲚᲝᲛᲘ ᲛᲙᲕᲓᲐᲠᲘᲐ, ᲛᲙᲕᲓᲐᲠᲘ...
ᲬᲧᲜᲐᲠᲐᲓ ᲐᲗᲘᲗᲝᲜᲚᲔᲑᲘ ᲫᲐᲠᲘ ᲓᲐᲑᲠᲘᲚᲘ ᲓᲠᲝᲛᲘᲡ
ᲡᲐᲛᲒᲚᲝᲕᲘᲐᲠᲘ ᲛᲣᲡᲘᲙᲘᲡ ᲭᲐᲠᲘ.
ᲓᲐ ᲔᲡ ᲬᲣᲮᲚᲘᲡ, ᲒᲐᲛᲝᲓᲘᲗ ᲒᲐᲠᲔᲗ,
ᲡᲢᲠᲘᲜᲘᲡ ᲡᲐᲛᲨᲝᲑᲚᲝᲡ ᲒᲐᲛᲘᲠᲘᲡ ᲓᲐᲣᲤᲔᲚᲘ ᲬᲧᲐᲠᲝᲡ.
ᲡᲔᲠᲒᲝ, ᲨᲔᲜ ᲛᲘᲬᲣᲚ ᲐᲠ ᲛᲘᲒᲐᲑᲐᲠᲔᲑᲗ,
ᲕᲘᲜ ᲓᲐᲐᲧᲐᲠᲐ ᲡᲘᲧᲕᲐᲠᲣᲚᲘᲡ ᲛᲘᲬᲣ...
ᲨᲔᲜᲘᲜ ᲒᲣᲚᲘ ᲠᲝᲛ ᲩᲕᲔᲜᲘᲗᲘᲡ ᲐᲘᲜᲗᲝᲜ
ᲓᲐ ᲛᲔᲠᲔ ᲩᲐᲭᲠᲐ ᲕᲐᲠᲡᲙᲕᲚᲐᲕᲘᲡ ᲤᲔᲠᲐᲓ;
ᲠᲔᲕᲝᲚᲣᲪᲘᲘᲡ ᲓᲘᲓᲝᲛ ᲠᲐᲝᲜᲘᲓᲝᲛ,
ᲠᲝᲒᲝᲠᲛ ᲓᲐᲨᲝᲠᲘᲓᲐ ᲓᲘᲓᲔᲑᲣᲚ ᲑᲔᲚᲐᲓᲡ.
ᲨᲔᲜ ᲛᲐᲡᲗᲐᲜ ᲔᲠᲗᲐᲓ ᲘᲑᲠᲫᲝᲚᲣ ᲓᲘᲓᲔᲑᲜᲔᲑᲘ,
ᲔᲠᲗᲘ ᲒᲣᲠᲘᲐᲜᲘ ᲑᲝᲠᲙᲘᲚᲘ, ᲫᲛᲝᲑᲐ,
ᲓᲐ ᲛᲙᲕᲓᲐᲠᲘᲡᲐᲪ ᲒᲣᲡᲛᲘᲡ ᲠᲐ ᲣᲜᲓᲐ ᲒᲘᲗᲮᲠᲐᲡ,
ᲓᲐᲑᲠᲘᲚᲘ ᲗᲕᲘᲚᲔᲑᲘᲗ ᲛᲬᲣᲮᲐᲠᲘ ᲙᲝᲛᲐᲛ.
ᲗᲥᲕᲔᲜ ᲔᲠᲗ ᲒᲠᲘᲒᲐᲚᲨᲘ ᲓᲐᲜᲘᲐᲓᲔᲜᲗᲘᲗ,
ᲒᲐᲓᲐᲑᲛᲣᲚᲔᲑᲘᲗ ᲡᲣᲚᲘᲡ ᲫᲝᲤᲔᲑᲘᲗ,
ᲔᲠᲗᲘ ᲛᲔᲢᲧᲕᲔᲚᲘᲡᲓᲠᲔᲜ ᲗᲥᲕᲔᲜᲘ ᲑᲐᲒᲔᲜᲘ,
ᲔᲠᲗᲘ ᲡᲣᲠᲕᲘᲚᲘᲗ ᲓᲐ ᲒᲐᲛᲫᲐᲤᲠᲔᲑᲘᲗ
ᲨᲔᲡᲠᲣᲚᲓᲐ, ᲜᲐᲮᲔ ᲛᲖᲔᲡ ᲠᲝᲛ ᲔᲚᲝᲜᲓᲐ;
ᲬᲘᲜ ᲒᲘᲫᲔᲓᲐ ᲙᲝᲑᲐ ᲚᲔᲜᲘᲜᲘᲡ ᲓᲠᲝᲛᲘᲗ.
ᲓᲐ ᲛᲔᲠᲔ ᲠᲝᲒᲝᲠᲛ ᲒᲐᲕᲘᲛᲝᲠᲓᲘᲗ
ᲐᲡᲮᲝᲕᲜᲘᲡᲔᲑᲣᲚᲘ ᲩᲕᲔᲜᲘᲡ ᲡᲐᲛᲨᲝᲑᲚᲝᲡᲨᲘ...
ᲮᲐᲚᲮᲜᲝ, ᲕᲘᲜᲪ ᲛᲮᲐᲠᲔᲑᲘ ᲐᲡᲝ ᲣᲚᲘᲓᲐ,
ᲔᲡ ᲒᲐᲖᲐᲤᲮᲣᲚᲘ ᲐᲘᲐᲕᲐᲠᲓᲐ,
ᲠᲐ ᲒᲐᲕᲐᲥᲢᲘᲜᲗ ᲒᲐᲖᲐᲤᲮᲣᲚᲘᲓᲐᲜ
ᲡᲔᲓᲔᲗᲘᲗ ᲓᲐᲙᲠᲔᲤᲘᲗ ᲧᲕᲐᲕᲔᲚᲘᲡ ᲒᲐᲠᲓᲐ?..
ᲕᲘᲜᲪ ᲐᲛᲐᲠᲪᲮᲔᲑᲓᲐ ᲛᲢᲔᲠᲘ ᲐᲡᲝ ᲛᲙᲘᲪᲠᲐᲓ,
ᲠᲘᲜᲘᲡ ᲡᲘᲪᲝᲪᲮᲚᲘᲡ ᲘᲧᲝ ᲓᲐᲠᲐᲣᲯᲐᲓ,
ᲗᲘᲜ ᲠᲐ ᲬᲐᲘᲦᲝ ᲛᲘᲑᲠᲫᲝᲚᲛᲐ ᲙᲐᲪᲛᲐ?
ᲛᲮᲝᲚᲝᲓ, ᲛᲔᲝᲛᲠᲘᲡ ᲠᲣᲮᲘ ᲤᲐᲠᲐᲣᲯᲐ?
ᲕᲘᲜᲪᲐ ᲭᲐᲠᲮᲜᲘᲗᲘᲡ ᲓᲐᲐᲜᲗᲝᲗ ᲔᲚᲕᲐ,
ᲛᲗᲘᲑᲔᲖᲔᲪ ᲐᲐᲒᲝ ᲭᲐᲚᲐᲥᲘ ᲤᲐᲠᲗᲝ,
ᲓᲘᲐᲓ ᲛᲨᲜᲘᲔᲑᲔᲚᲡ, ᲝᲐ ᲫᲔᲓᲘᲡ ᲑᲔᲚᲛᲐ
ᲒᲐᲜᲐ ᲔᲡ ᲙᲣᲮᲘ ᲐᲦᲝᲠᲡᲐ ᲛᲐᲠᲗᲝ?
ᲐᲠᲐ, ᲓᲘᲓᲘᲗᲘᲡ ᲡᲐᲛᲨᲝᲑᲚᲝᲛ ᲛᲮᲐᲠᲔᲑᲡ,
ᲘᲡ ᲨᲣᲓᲐᲛ ᲔᲑᲝᲜᲗ, ᲡᲘᲜᲗᲐᲚᲘᲡ ᲬᲧᲐᲠᲝᲓ,
ᲡᲔᲠᲒᲝ, ᲨᲔᲜ ᲛᲘᲬᲣᲚ ᲕᲘᲜ ᲛᲘᲒᲐᲑᲐᲠᲔᲑᲡ,
ᲡᲘᲧᲕᲐᲠᲣᲚᲘ ᲛᲘᲬᲣ ᲕᲘᲜ ᲓᲐᲐᲧᲐᲠᲝᲡ.
ᲓᲐ ᲨᲔᲜᲘᲜ ᲤᲘᲠᲤᲘᲠᲘᲡ ᲬᲛᲘᲜᲓᲐ ᲤᲘᲤᲥᲔᲑᲘ,
ᲙᲠᲛᲘᲚᲘᲡ ᲙᲘᲓᲔᲚᲘᲡᲨᲘ ᲠᲝᲡ ᲛᲝᲒᲕᲗᲐᲕᲡᲔᲗ,
ᲠᲐᲓᲜᲘᲡ ᲐᲠᲬᲘᲕᲘᲜᲘ ᲨᲔᲜᲘᲡ ᲤᲘᲪᲠᲔᲑᲘ
ᲬᲐᲛᲝᲛᲝᲬᲛᲝᲚᲘᲡ ᲡᲐᲛᲨᲝᲑᲚᲘᲡ ᲪᲐᲖᲔ.
ᲬᲐᲛᲝᲓᲒᲐ ᲓᲠᲝᲛᲔᲑᲘᲡ ᲡᲘᲒᲠᲫᲔ ᲓᲐᲑᲠᲘᲚᲘ,
ᲚᲐᲪᲐᲕᲠᲡᲗᲐᲜ ᲒᲐᲪᲘᲠᲩᲘᲚᲘ ᲐᲚᲘᲡᲤᲔᲠᲘᲗᲘᲗ,
ᲒᲣᲒᲘᲡᲛᲐ ᲕᲐᲪᲐᲪᲘᲪᲣᲠ ᲨᲔᲛᲝᲛᲐᲮᲔᲚᲘᲗ
ᲡᲘᲛᲢᲙᲘᲪᲘᲡᲘᲡᲐᲙᲔᲜ ᲒᲘᲠᲘᲑᲘᲗᲡᲘᲡ ᲑᲔᲚᲐᲓᲐ.
ᲨᲔᲜᲘᲜ ᲮᲛᲘᲡ ᲒᲐᲒᲘᲒᲝᲜᲔᲑᲘᲗ ᲓᲐᲑᲠᲘᲚᲘ,
ᲠᲐᲓᲒᲐᲜ ᲛᲘᲜᲓᲐ ᲛᲘᲡᲘ ᲒᲐᲜᲗᲘᲡᲔᲑᲘᲗ
ᲓᲐᲛᲘᲡᲐᲜᲘᲡ ᲛᲘᲜᲓᲐᲠᲘᲡᲐᲜ ᲬᲧᲐᲠᲝᲓᲐᲜ
ᲨᲔᲜᲘᲡ ᲑᲠᲬᲧᲘᲜᲕᲐᲚᲔᲑᲘᲗ ᲬᲧᲐᲠᲝᲡᲐᲜ.
ᲒᲐᲒᲐᲯᲔᲠᲘᲠᲝᲗᲐ ᲠᲔᲕᲝᲚᲣᲪᲘᲣᲠᲘ ᲡᲘᲜᲗᲔᲖᲘᲡ
ᲚᲔᲜᲘᲜᲘᲡ ᲑᲔᲚᲛᲭᲔᲕᲜᲔᲚᲔᲑᲘᲡ ᲨᲣᲥᲘᲐ.
ᲚᲘᲢᲔᲠᲐᲢᲣᲠᲘᲡ ᲘᲜᲓᲣᲡᲢᲠᲘᲘᲡ ᲛᲝᲐᲛᲐᲒᲘᲜᲔᲑᲘᲡ
ᲘᲡᲢᲝᲠᲘᲣᲚᲘ ᲛᲘᲜᲐᲬᲔᲚᲘ.
ᲠᲐ ᲓᲘᲓᲘᲗᲘᲠᲘ, ᲠᲐ ᲡᲐᲛᲐᲠᲪᲮᲕᲜᲔᲚᲘ ᲘᲥᲜᲔᲑᲝᲓᲐ ᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲘᲡ
ᲡᲐᲛᲨᲝᲑᲚᲘᲡ ᲐᲦᲠᲘᲪᲮᲕᲐ ᲓᲐᲒᲚᲘᲡ ᲛᲘᲡᲘ
ᲚᲔᲜᲘᲜ-ᲡᲢᲐᲚᲘᲜᲘᲡ ᲞᲐᲠᲢᲘᲐᲡ ᲛᲘᲠᲘᲗ ᲜᲐᲩᲔᲜᲘᲡ ᲒᲖᲐᲡ!
ᲐᲮᲚᲐᲜᲓᲔᲗ ᲓᲐ ᲛᲝᲛᲐᲒᲐᲜᲗᲐ ᲗᲐᲝᲑᲐᲗᲐᲡ
ᲡᲐᲛᲨᲝᲑᲚᲘᲡ ᲐᲠᲡᲘ ᲛᲘᲡᲘ ᲒᲐᲜᲗᲘᲡᲔᲑᲘᲗ
ᲓᲐᲛᲘᲡᲐᲜᲘᲡ ᲛᲘᲜᲓᲐᲠᲘᲡᲐᲜ ᲬᲧᲐᲠᲝᲓᲐᲜ
ᲨᲔᲜᲘᲡ ᲑᲠᲬᲧᲘᲜᲕᲐᲚᲔᲑᲘᲗ ᲬᲧᲐᲠᲝᲡᲐᲜ.
ᲒᲐᲒᲐᲯᲔᲠᲘᲠᲝᲗᲐ ᲠᲔᲕᲝᲚᲣᲪᲘᲣᲠᲘ ᲡᲘᲜᲗᲔᲖᲘᲡ
ᲚᲔᲜᲘᲜᲘᲡ ᲑᲔᲚᲛᲭᲔᲕᲜᲔᲚᲔᲑᲘᲡ ᲨᲣᲥᲘᲐ.
ᲡᲐᲛᲨᲝᲑᲚᲘᲡ ᲐᲠᲘᲡ ᲛᲘᲡᲘ ᲒᲐᲜᲗᲘᲡᲔᲑᲘᲗ
ᲓᲐᲛᲘᲡᲐᲜᲘᲡ ᲛᲘᲜᲓᲐᲠᲘᲡᲐᲜ ᲬᲧᲐᲠᲝᲓᲐᲜ
ᲨᲔᲜᲘᲡ ᲑᲠᲬᲧᲘᲜᲕᲐᲚᲔᲑᲘᲗ ᲬᲧᲐᲠᲝᲡᲐᲜ.
ᲓᲘᲓᲘ ᲡᲐᲑᲭᲝᲗᲐ ᲓᲐᲛᲝᲙᲘᲓ

გრიგოლ კონსტანტინეს-ძე ორჯონიკიძე

უკანასკნელი შეხვედრა სერგო ორჯონიკიძესთან

დიდ რევოლუციონერს, მგზნებარე ბოლშევიკს, საუკეთესო ადამიანს და ამხანაგს—ჩვენს საყვარელ სერგოს მე ჯერ კიდევ 1922 წლიდან ვიცნობდი. ეს იყო ჩემი სტუდენტობის წლები მოსკოვში, სადაც ამხანაგი სერგო ხშირად ჩამოდიოდა საქართველოდან.

სამოქალაქო ომი ახლად იყო დასრულებული. მოსკოვს ჯერ კიდევ არ მოეშუშებია გამძაფრებული კლასობრივი ბრძოლის ჭრილობები. განსაკუთრებით ეს საგრძნობი იყო სტუდენტობისათვის. და აი, სერგოს ყოველი ჩამოსვლა დიდ ზეიმს წარმოადგენდა ჩვენთვის. ვინ იყო ასეთი ჩვენთაგანი, რომ სერგოსთან მისულიყო და ნამდვილი ამხანაგური დახმარება არ მიეღო. სტიპენდია იყო, ბინა, სასწავლებლიდან სასწავლებელში გადასვლა თუ სხვა რამ, სერგო ყოველთვის გულხმოვიად მოგისმენდა, სწორ დარიგებას მოგცემდა და დახმარებას გაგიწევდა....

გავიდა სტუდენტობის წლები. საქართველოში დავბრუნდი და მალე ბმახანაგი სერგო, დიდი სახელმწიფო მოღვაწე, მოსკოვის გაემგზავრა სამუშაოდ. მას შემდეგ მე ის პირადად არ მენახა.

და აი, ქართული ხელოვნების დიდება მოსკოვში. სერგო სულ ჩვენთან იყო. თითო სპექტაკლს ორჯერ თუ სამჯერ ნახულობდა. ის ბავშვივით შეეხეოდა ჩვენს დიდ გამარჯვებებს, ის ფრთაშესხმული იყო საუკეთესებით დეენილი ქართული ხელოვნების აყვავებით.

დაფიქრებული ღამე კრემლის სასახლეში...

ჟ ჩვენ, რვაასამდე კაცი მოგვიწოდა პარტიისა და მთავრობის ხელმძღვანელებთან შესახვედრად. ჩვენს შორის იყო დიდი ბენიანი, უსაყვარელესი სტალინი და მას, სხვა თანამებრძოლებთან ერთად, ჭიორდანეც ეჯდა სერგო ორჯონიკიძეც. ბელადისა და მისი ახლო მეგობრების განწყობილება იტაცებდა ჩვენს კოლექტივს და გულწრფელ, მაღალ კრძნობათა უთბილეს გარემოცვას ქმნიდა...

თვალწინ მიდგას ასეთი სურათი:

ამხანაგი სერგო, მისთვის ჩიოელ შუდამ სუფთა, უბრალო, მაგრამ მომზიმელელ ფრენნში გამოწყობილი. ჟალიარანერივი ოქრი ვირტხოლაფრად ელვარებს, ოოოვაშებში ლიმილი ერთი წუთითაც არ ჭქრება. სახე გაბრწყინებულია. მაღალი შუბლი, თვალები კი, მისი ღრმა ჟალიანი თვალები დამატყვევებლად კიაფობენ...

ყველა ჩვენგანს გამოესაუბრება. ყველას იკითხავს ან ბარიდად, ან მშობლების, ან ახლო ნათესავების საშვალებით. მან იცის საქართველოს ყოველი კუნჭული, იცის სად—რომელ სოფელში რა გვარის მოსახლეობაა. მას ფეხით შემოუვლია ჩვენი ქვეყანა. ბეგრგან, ენადარმერიისა და ჩაფრებისაგან დევნილს, ძრავალი ღამეი დამე გაუთენია.

ის დღეს სხვებთან ერთად ჩვენი მასპინძელია. ეს მხოლოდ იმაზე ზრუნავს, რომ რაც შეიძლება მეტი სიამოვნება გვაკრძნობინოს. ისე გონია ყველას, რომ სერგოს ბავშვობიდანვე იცნობს, ბავშობიდანვე მისი გულკეთილი მეგობარია. ოთხ საათზე მეტს ის სულ ფეხზე იდგა, ყველას თავს დაგვტრიალებდა, ხან ორკესტრანტებს ეტყოდა ესა და ეს საკეკვაო დაუკრითო, ხან კიდევ ფრენში საკეკვაოდ გამოიყვანდა საელდახელოდ შერჩეულ ქალსა და კაცს.

ბიშვათ უბრალოებას იჩენენ ჩვენ, პარტიის ხელმძღვანელები, ეხმოსწრებული შენიშვნები, განსაკუთრებით თავაზიანი მოპყრობა, გულთბილი საუბარი. ჭეშმარიტად, მოოლოდ ჩვენი ქვეყნის, საბჭოეთის მესაკეები მეიოლება იყვნენ ასეთი. ამ ეუბალოებაშიც, ამ ნამდვილ, ბოლშევიკურ ადამიანობაშიც ლენინისა და ატალინის პარტიის გენიალობა ელვარებს.

საშინელმა სენმა დიდი ხანია დაისადგურა სერგოს გარეგნულად საკსებით ჯანმრთელ სხეულში... სერგო სულ იმ დიდ საქმეზე ფიქრობდა, რომელიც პარტიამ დაავალა, სერგო დაუზოგავად ეძლეოდა მუშაობას, სულს კი თავისი გაეძინდა, ის სიოკოტლეს უსწრაფებდა უდიდეს ადამიანს და თავდადებულ მებრძოლს. სერგო სანთელივითა იწვოდა და დნებოდა მუშაობაში.

სწორედ თვე გავიდა მას შემდეგ. უკანასკნელად სერგოსთან 17 იანვარს ვუყვიდი. 18 თებერვალს კი დილიდან მუდამ მჩქიფარე, მუდამ ბრძოლის ცეცხლით აღგზნებული საყვარელი სერგო ორჯონიკიძის სხეული...

ეე სერგო მაინც ისე მაზსოვს, როგორიც ის მინახავს კრებებზე, სადაც ლატაკებით და უმოალო პათოსით ლაპარაკობდა, სერგო ისე მახსოვს, როგორც ის მინახავს კრძო ცხოვრებაში—ყოველთვის ტკბილი, ალერსით სავსე, სამუური მოუბარი და ბრიოვით წმინდა ბოლშევიკი...

მინდა ეს პატარა მოგონება ხალხური პოეტის სტაყვებით დავაბოლავო, სტაყვებით. ჩომელნიც სერგოს ეშვენიერ სახეს ფა ხსოვნას ეეეფერება...

„ნეტა რა დდდამ გაგზარდა,
რა პირმა გიითხრა ნანაო,
იმ დასაკლეკამ სიკვდილმა,
რაღა შენ წაგიყვანაო?!

აკ. ჭაკნენია

ხალხის გლოვა

შალვა აუსაიძე

ვაი, რა ღილა მოგვადგა შბამითა,
მზეს დასწოლია ღრუბელი სქელი,
რა დიდი სევდა შობილი ღამითა,
ჩამქრალა ერთი სახე ნათელი,
მოსულა ცრემლის კორიანტელი
გულის გლოვითი და მწუხრით დამტენი

დილამ ამბაავი შემოგვიტანა:
შეჩერდა სერგოს გულისა ძღერა,
მაშინ ცახცახმა წამს ადგიტანა,
რომ ვეღარ ენახავთ მზეიერ მომღერალს
ვაი, რა ნისლი სწვევია მზვერვალს,
რა სიმწრის ოფლი დაჰკვრია მის ხმალს.

გვაწუხებს ცრემლი ყველაზე დიდი
საყვარელო მამის და მისი დარდი,
რომ გამოაკლდა ერთი რაინდი
წმინდა ბრძოლებში სისხლით ნაცადი
აი, ზარის ხმა ასული ცამდი

შენ სიყვარული გამკობდა ულვი,
რევოლუციის გზრდიდა გენია;
როგორც ლორეს წყაროს ჩუხჩუნი,
როგორც ჩვენი მზე შუბლზე გფენია
ჩვენში სიოოკოტლე მხოლოდ შენთანა
არა, რას გვარგებს ცრემლი შენიანს.

მართლაც, რა მოკლეან, ფერფლად რა აქცევს
სულს რომ ზრმისა ცეცხლი დაანთო,
ვინ დაიგიწყებს, ან რა წაქცევს
სტანანოგელოთა რაზმების მნათობს
მის ძეგლს სიკვდილი როგორ დაათოვს.

შენ სიყვარულით გაგვითბე უხე,
ათბეტყველე თოჯი და რკინა,
შენით დაშრება ცრემლების გუბე,
შენ ხალხის გულში ბიოვე ბინა,
რომ ინდუსტრია ამობიბინდოდ,
შესწირე გული შენი მას წმინდა.

წაეა, წაიღებს დროს და მანძილებს
შენი ბგრძობა დაუშრეტელი,
მოდგმას მოდგმაზე არ დაამინებს
შენი სახელი, წმინდა კედელი
და წარეძლვებით ვაქაცის ხელი,
ბევრი მტრისა და მშუხრის მმარხველი.

შენი სახელის ბურჯი იქნება,
ხალხის ძვირფასი მეხსიერება —
შენ უკვდავიმნ ვაშლილო ნერგო
ჩვენო კეთილო, რაინდო სერგო!

ჩვენი მთამგზონებელი

ალაზანის გაღმა ვამუშავებდი წისქვილს, მე თვით ვიყავ მეწისქვილე, უბრალოდ ჩაცმული „ხრილსა და ფქვილში ამოგანგლული“, 1922 წელს მომიხდა სოფლიში ასვლა ჩემს თანაშემწესთან ერთად. ვისაქმეთ, რაც გვინდოდა, ბოლოს სარდაფში ვისადილეთ. წისქვილში წასვლა რომ დავაპირეთ, თანაშემწეს ეუთხარი:

— აბა იტლში სანოვაგე და ღვინოები ჩააწყე, წისქვილში მოფქვილებთან ხელცარიელი ნუ მიეალთ მეთქი. ეტლი გავავსეთ სანოვაგით და ღვინით. სიონაღიდან დავეშვით დაბლა ანაგისკენ. მთაზე მიხვეულ ბოლვეული გზა თითქმის ათ კილომეტრამდეა. გზაზე ორი ახალგაზრდა ნაცრობი გლეხი შემოგვეგება, ისინიც ეტლში ჩავისვეთ. და ვეშვებით მთიდან დაბლა სიმღერით.

უცბად შემომესმა ავტომობილის საყვირის ხმა. ვიღაც დიდი კაცი მოდის, და გადავუყვიტეთ: ეტლითა გზა გადაეღობოთ და სადღეგრძელოდ დავალეკინოთ. ასეც მოვიქეცით. ეტლითი გადაეღობეთ გზა და ეტლის წინ ჩავდექით.

მოგრიალდა ავტომობილი, წინ ორი წითელი პატარა ბაირაღი. ვხედავ, ისინი არ არიან, ვისაც მე ველოდი. პირველად რაღაც უხერხულობა ვიგრძენ. დავაკვირდი და ვიცან, შოფერის გვერდით იჯდა სერგო ორჯონიკიძე. თურმე აზრბაიჯანიდან მოდიოდნენ. ერთხანს შეგვერთეთ; ავტომობილში შევწინშეე მოსე ვარამაშვილიც. გული ცოტაღ გამოკეთდა. რაკი ერთი ჩემი ნაცრობი აღმოჩნდა, თორემ უცნობნი ვინ იციან რას არ იფიქრებდნენ? უცბად მოვკარ თვალი, სერგო ვარამაშვილს გადაელაპარაკა და გავიგონე ჩემი გვარი.

წარსდგა წინ და ეუთხარი:

— ნუ მიწყენთ, გზა გადაღობილი ფიქნადათ. თქვენი გზა ყველგან ზსნილია და მით უმეტეს ჩვენი გულისკენ. პატარა სიხარულს ველოდი და დიდ კი შევხვედი! მიიღეთ ჩემი სალამი ამ მთის კალთებში. ჩემის სახით კახეთი მოგესალმებათ ჴორმილიალით და ვსვამ ვაქაცის სერგოს სალოგარეელოს-მეთქი.

ჩემთან კარგი მომეცრლები იყვნენ, სიმღერა დასძახეს, სერგოს ესმიმენა სიმღერა, იღიმებოდა და ავტომობილიდან გადმოსვლას აპირებდა.

სერგომ ჭიქა ჩამომართვა, თითონ არ დალია და სხვას გადასცა. მე მითხრა:

— შენს წისქვილს გამოვუარეთ, მითხრეს, რომ შენ იქ ყოფილხარ. ჩამოდი თბილისში, შენი ნამდვილი „წისქვილი“ იქ იქნებაო. შენი საქმე გაკეთეთო!.

მიეხვედი, რასაც მეუბნებოდა.

სიმღერით და ვაშას ძახილით გამოვაცილეთ. სერგოს ღიმილი ჩამჩა გულში და თითქოს მუდამ მეძახოდა: „ჩამოდი თბილისში, შენი საქმე გაკეთეთო!“

აკი ჩამოვედ ეიდეეკ!

მეორეულ ვნახე მოსკოვში ვახტანგოვის თეატრში.

ჩემი პიესა „არსენა“ მიდიოდა. ეგრიალა ტაშმა. ხალხი ლოჟას მიჩერებოდა. ლოჟაში გამოჩნდა სერგო, და შემეფეკ... ეორთშილოვი, კაგანოვიჩი თავიანთი ოჯახობით. იქვე იყო აკ. ვასაძე, ბ. გორდელაძე და სხვა ამხანაგები.

მე სულ ლოჟისკენ ვიცქერებოდი: პარტერიდან ვხედავ, რომ სერგო მოდამ ეორთშილოვს და კაგანოვიჩს ყურში ელაპარაკებოდეს.

შემდეგ, როგორც თვითონ მითხრა თურმე ამხანაგებს პიესის შინაარს გადასცემდა. აქტი რომ თავდებოდა, ალტაცებით ტაშს უკრავდა, გადიდოდენ ლოჟიდან და ისევ ბრუნდებოდენენ აქტიორებისათვის ტაშს დასაკრავად. როდესაც პრისპერ შეეხვედი, მმიმე - მმიმედ, თითქოს ტანჯვა მოეტანა ჩემთვის. მითხრა:

— „შენ ეს კარგი რამ დაგიწერია, მაგრამ უკეთესი კიდევ უნდა დასწერო“. გამახსენდა სიონაღის გზა, იქ დამხდა და მოპიწოდებდა:

— წამოდი, შემი საქმე გაკეთეთო; მოსკოვში შემხედა და კვლავ მეუბნება: უკეთესი კიდევ უნდა დასწეროო.

მე გავეთამამედი და ვეუთხარ:

— მინდა დავწერო სამოქალაქო ომის ამბები ჩრდილო - კავკასიაში სერგო ორჯონიკიძეზე მეთქი.

მკალეზი ხელი წამავლო და მითხრა:

— მოიცა, მოიცა, ჩემზე აბა, რა უნდა დასწერო? სჯობია ვინმე არსენას მაგვარი სხვა ეირჩიო.

***

მეწამედ ვნახე მის ოჯახში, როდესაც ზეიმით სრულდებოდა რუსთაველის თეატრის გასტროლები, მიგვიწვია რუსთველის თეატრის მუშაკები და ხელმძღვანელები. პირველად მის ოჯახში შევედით მე, აკაკი ვასაძე და აკაკი ხორავა, შემოგვყვნენ ს. კლდიაშვილი და რუსთველის თეატრის მუშაკნი. სერგო ტერასის მაღლა კარებთან იდგა და სტუმრებს იღებდა. მისი მეუღლე სტუმრებს თავაზიანად ხვდებოდა.

სერგომ მიგვიპატიჟა მაგიდაზე. სერგო ამ დღეს ძალიან მოლხენილი იყო. ყველა ჩვენთაგანს სიყვარულით ეალერსებოდა. ყველას თავს დასტრიალებდა და ჰსურდა ყველას სიამოვნება მიეღო. მაგიდის თავმჯდომარედ თვით სერგომ ამხ. ვორონოვი აირჩია.

ამ საღამოს ყველას გულში იყო სტალინი განუყრელი თვით სიზმარშიაც.

სერგომ თვით იმღერა სტალინის პატივსაცემად და ჩვენც აეყვეთ მის ხმას.

მე პირველად გავიგე, რომ სერგოს სიმღერაც შეეძლო. სიმღერა, ისე თბილად ნამღერი, რომ გაკვირვებული ვუსმენდი.

სერგოს ყველაზე ძალიან ჰყვარებია „მიყვარს ფაცხა“, „ვგაფრინდი შავო მერცხალო“, „წაიყვანეს თამარ ქალი“, „კახური“ და „ფერხული“.

ეს სიმღერები თვით მან იმღერა ჩვენთან ერთად და როდესაც ფერხული შემოსძახა, ყველას მოეწოდა, დიდს თუ პატარას, ყველას ეეცეკვნა.

სერგო ამ საღამოს დაუვიწყარი იყო. დიდი ზრუნვით დატვირთული ადამიანი, ამ საღამოს დაგვიახლოვდა ჩვენ და დაეახლოვა ჩვენთან სხვა ხელმძღვანელი ამხანაგებიც. იმ სალამოს სახელმწიფოს მართველები ხელოვნების წარმომადგენლებთან ერთად მხიარულებდნენ რუსთაველის თეატრის გამარჯვებას.—

სანდრო შანშიაშვილი.

ღვიძლ სერგოს სტირის კავკასიონი

კალე გოგოხიძე

გულში გბატეედი, როგორც განთიადს
და ვიღაც გამელეს შევნიშნე ცრემლი,
შევხედე ცაზე მზე არ ანთია,
თითქო ბურუსში გამოჩნდა ცრემლიც
და ცრემლის ტბაში ღამე ათია.

ენახე სამშობლო დუმილში მდგარ,
ბრძოლის დროშებით ბაკს თალრებს იხევს,
წაედი, ქარნის შევალე კარი
სერგო მეკვდავ—ქვითინით მითხრეს
და თავს დამეცა მე გლოვის ზარი.

იქ მეეზოვეც მოხუცი ოსი
სტროდა სერგოს მესვეურს ხალხთან;
ჰაიასტანელს ნაფვილით მოსილს
აცრემლებული ჩრნელი ახლდა;
რუსეთ თავდახრით სტროდა სახლთან.

და ჩემს ოცნებას წუთის წინ მბრწყინავს
გადაუარა ლრუბელმა შავმა,
მღელვარე გულზე დამეცა ყინვა,
თვალებმა ცრემლი ვერ შეაკავა,
ვეღარ გაუძლო მშობლიურ გმინვას.

და ჩვენი მხარე დამიდგა თვალწინ
დიდ ხუთწლედების ტემპით ნაშენი,
განათებული ბელადის ლოგწლით
და ქალაქები მოკაშკაშენი.

და ესმენ:—რად არის დროშა დახრილი,
სერგო მოკვდაო, ვინ გა ავრცელა?!
—თუმც არ გეყავს იგი, მისი მახვილი
ყოველთვის ვერაგს და მავნეს ცელავს.
მარად იცოცხლებს სერგოს სახელი!

ხალხი არ მოჰკლავს დიდ მეამბოხეს,
მას ვეღარ დასცემს საკვდილის ცელი;
მაგრამ ამ თვალებს რა ვუყო ოხერს,
რისთვის გადმოდის მდუღარე ცრემლი?!

აწ, საქართველოს გასხივოსნებულს
მზრუნველი თვალით ვერ ნახავს სერგო,
და გლოვის თალხით შემოსილია
შენი ნაპირიც მჩქეფარე თერგო,
სადაც ფრთებს შლიდა გმირის ოცნება.

თუმც მოკვდა მშობელ ქვეყნის სიმაგრე
და ვართ მდუღარე ცრემლების მფრელი,
—სიოცხლობს პარტია, ამაგრებს სანგრებს
დიდი სტალინის ფოლადის ხელით
და კომუნიზმის შენობას აგებს.

კავკასიონიც ღვიძლ სერგოს სტირის,
შენც დაღვრემილხარ რუსეთო ვრცელო,
რკინის საკკობი დაჭკარე ე მირი
სამშობლოვ დიდო და საყვარელო!...

19/II 37 წ. ტფილისი.

ვერ დავივიწყებთ

ტნობა სერგო ორჯონიკიძის, კომუნისტის დიადი საქმისათვის ამ მგზნებარე მებრძოლის სიკვდილის შესახებ სრულიად მოულოდნელი, დაუჯერებელი იყო.

ვერ მომინახავს სიტყვები გამოეხატა ის დიდი მწუხარება, რომელიც თავს დაგვატყდა.

ჯერ ხომ ერთი წელიწადიც არ გასულა, რაც იგი ვნახე მოსკოვში ასე ახალგაზრდა, სიცოცხლითა და ძალონინით აღსავსე. ეს იყო 1936 წლის მარტში საბჭოთა საქართველოს არსებობის 15 წლისთავთან დაკავშირებით მთავრობის მიერ საქართველოს სახელოვან ადამიანთა დილეგიანის მიღების დროს.

რა უბრალოდ, რა გულწრფელი სიხარულით ხვდებოდა იგი დელეგაციის ყოველ წევრს, რა სიყვარულით, რა გულთბილად გვარიდებდა ყველას ხელს. დღესაც ცხადად მიდგას თვალწინ მისი სიხარულით გაცისკროვნებული ღიმილი. ნარიმბალოლშევიკი, ხედავდა რა ცოცხალ ადამიანებს, საბჭოთა საქართველოს ახალი ცხოვრების მშენებლებს, — საბჭოთა საქართველოს, რომლის შექმნასაც მან ესოდენი ძალა და ენერგია მოახმარა.

ვერ დავივიწყებ იმ აღტაცებას, რომლითაც შეხვდა იგი ჩემ მიერ წაკითხულ დიად სტალინისადმი მიძღვნილ ლექსს. ასე აღტაცება შეეძლო მხოლოდ ხალხთა დიადი ბელადის შეშმარიტ მეგობარს, მის ერთგულ თანამებრძოლს.

ჩვენ კიდევ არა ერთხელ შეეხვედებითო,—გვითხრა მან გამომშვიდობებისას.

მაგრამ აღარ გამართლდა ეს სიტყვები. წავიდა ჩვენგან ძვირფასი, საყვარელი, კრისტალურად წმინდა ადამიანი, ჩვენი სერგო. მაგრამ მშრომელი ხალხის საყვარელი შვილის ხსოვნა მუდამ იქნება ჩვენს გულში და სერგო ორჯონიკიძის ნაფილი სახე ჩრაღდანივით ენთებ მთელ საუკუნეებს მანძილზე.

ღრმად მრწამს, რომ საქმე, რომლისთვისაც იბრძოდა დაუკიწყარი სერგო, საბოლოოდ გაიმარჯვებს მთელს მსოფლიოში.

თამარ ჭავჭავაძე.

ფილმი სერგო ორჯონიკიძის შესახებ

ამხ. ს. ორჯონიკიძის ხსოვნის ზ. გადაღებულია ბგრეთვე სოფლისნაშნავად საქართველოს კინოქრონიკა უშვებს დოკუმენტალურ მოკლე მეტრიან ფილმს, რომელშიაც ნაჩვენები იქნება ამხ. სერგო ორჯონიკიძის ცხოვრების ეპიზოდები. ამხ. ს. ორჯონიკიძე გადაღებულია ძველ რევოლუციონერ კამოს დასაფლავებაზე, ხაჭესის მშენებლობის დაწყების პერიოდის პირველ შაბათობაზე, ოქტომბრის რევოლუციის მეჩვიდმეტე წლის თავის დღესასწაულზე თბილისში. სურათში კარგად არის ნაჩვენები ვუდაოუთის საავადმყოფო, რომელშიც მუშაობდა ამხ. სერგო ფერწლის თანამდებობიდან ღორეშა—სახლი რომელშიაც დაიბადა და განვლო ბავშვობის პირველი წლები ამხ. ს. ორჯონიკიძემ. ამ ფილმში შეტანილია „სოიუზკინოჭრონიკის“ მიერ გადაღებული ფილმების ნაწყვეტები, რომლებიც ვეიჩენენენ ს. ორჯონიკიძის ორმოცდაათი წლის იუბილეს, სერგოს დასაწრგებას ბურბეიჯანის, სომხეთის, საქართველოს დელეგაციების მიღებაზე კრემლში და სხვ.

სურათის გამოშვებას ხელმძღვანელობს რეჟისორი ჩაგუნავი.

უახლოეს დღეებში სურათი ნაჩვენები იქნება თბილისის კინო თეატრების ეკრანებზე.

ჩვენი ბელადი

ალექსანდრე ბეგელდიევი

ბელადი ჩვენ ბელადი ჩვენ ბელადი
ბელადი ჩვენ ბელადი ჩვენ ბელადი
ბელადი ჩვენ ბელადი ჩვენ ბელადი
ბელადი ჩვენ ბელადი ჩვენ ბელადი

ბელადი ჩვენ ბელადი ჩვენ ბელადი
ბელადი ჩვენ ბელადი ჩვენ ბელადი
ბელადი ჩვენ ბელადი ჩვენ ბელადი
ბელადი ჩვენ ბელადი ჩვენ ბელადი

ბელადი ჩვენ ბელადი ჩვენ ბელადი
ბელადი ჩვენ ბელადი ჩვენ ბელადი
ბელადი ჩვენ ბელადი ჩვენ ბელადი
ბელადი ჩვენ ბელადი ჩვენ ბელადი

ბელადი ჩვენ ბელადი ჩვენ ბელადი
ბელადი ჩვენ ბელადი ჩვენ ბელადი
ბელადი ჩვენ ბელადი ჩვენ ბელადი
ბელადი ჩვენ ბელადი ჩვენ ბელადი

უკვდავია, უკვდავად დარჩება

სერგო მოკვდა!
სერგო აღარ არის!
რა უაზრობაა! სრულებით არ ეფდება სერგოს ეს სიტყვები, რა უნდა სერგოსთან სიკვდილს?

ფილმი სერგო ორჯონიკიძის შესახებ

ამხ. ს. ორჯონიკიძის ხსოვნის ზ. გადაღებულია ბგრეთვე სოფლისნაშნავად საქართველოს კინოქრონიკა უშვებს დოკუმენტალურ მოკლე მეტროიან ფილმს, რომელშიაც ნაჩვენები იქნება ამხ. სერგო ორჯონიკიძის ცხოვრების ეპიზოდები. ამხ. ს. ორჯონიკიძე გადაღებულია ძველ რევოლუციონერ კამოს დასაფლავებაზე, ხაჭესის მშენებლობის დაწყების პერიოდის პირველ შაბათობაზე, ოქტომბრის რევოლუციის მეჩვიდმეტე წლის თავის დღესასწაულზე თბილისში. სურათში კარგად არის ნაჩვენები ვუდაოუთის საავადმყოფო, რომელშიც მუშაობდა ამხ. სერგო ფერწლის თანამდებობიდან ღორეშა—სახლი რომელშიაც დაიბადა და განვლო ბავშვობის პირველი წლები ამხ. ს. ორჯონიკიძემ. ამ ფილმში შეტანილია „სოიუზკინოჭრონიკის“ მიერ გადაღებული ფილმების ნაწყვეტები, რომლებიც ვეიჩენენენ ს. ორჯონიკიძის ორმოცდაათი წლის იუბილეს, სერგოს დასაწრგებას ბურბეიჯანის, სომხეთის, საქართველოს დელეგაციების მიღებაზე კრემლში და სხვ.

სურათის გადაღებას ხელმძღვანელობს რეჟისორი ჩაგუნავი.

ეუახლოეს დღეებში სურათი ნაჩვენები იქნება თბილისის კინო თეატრების ეკრანებზე.

ხალხის ბელადი

ალექსანდრე ბეგელდიევი

ბელადი ჩვენ ბელადი ჩვენ ბელადი
ბელადი ჩვენ ბელადი ჩვენ ბელადი
ბელადი ჩვენ ბელადი ჩვენ ბელადი
ბელადი ჩვენ ბელადი ჩვენ ბელადი

ბელადი ჩვენ ბელადი ჩვენ ბელადი
ბელადი ჩვენ ბელადი ჩვენ ბელადი
ბელადი ჩვენ ბელადი ჩვენ ბელადი
ბელადი ჩვენ ბელადი ჩვენ ბელადი

ბელადი ჩვენ ბელადი ჩვენ ბელადი
ბელადი ჩვენ ბელადი ჩვენ ბელადი
ბელადი ჩვენ ბელადი ჩვენ ბელადი
ბელადი ჩვენ ბელადი ჩვენ ბელადი

სიმღერა სვანეთზე

პეჭრე სამსონიძე

1

ნიავქრები მოდენიან
ლრუბლებს—
დანაქუჩებს,
ცაში თითქოს როდენია
და მთებს ირეკენთმებს,
თითქოს ცა ფერარეული
ერეკება, ფიქრებს,
უშბა სხივებ-ანთებული
ალმასის თვალს
დანაჭრებს.

2

რა ლამაზი მთაბარია!!
უცქერე და...
დასტკბი,
მთაზე თითქოს შაქარია,
და მიწაზე თაფლი,
თითქოს უშბა
თვით ალმასის
თვალი არის ცისა,
სამკაულად მიწას აზის
და თეთრ ნაბადს ისხამს.

3

შორით მოსჩანს იალბუზის
თეთრი უნაგირი,
ბრწყინვალე მზე
კეხზე უზის
და იფრქვევი ირგლოვ,
გოროზი და ამაყია
მისი გადმოხედვა,
შვილებიანთ
გარს ირტყია,
მთები, როგორც დედას.

4

რა ლამაზი სურათია!!!
უცქერე და...
დასტკბი...
ცას მთაბარი დაუთვრია
ვადმოღვარულ თაფლითა.
ვინდა ხელი
ცას შეახო
მიწა გადაკოცნო.
ვინდა მისკენ მთებთან ანლოს
გულში ჩაეხორცო,
ვინდა, ვინდა
ამ განცდებით
მთებში გაათენო,
და შესძახო ლტაცებითა:—
—ვმადლობ საქართველოვ,

5

აი, ედგავარ
მაღალ მთაზე,
შორს მიმაფრენს თვალი.
თრთის ბუნების სილამაზე,
როგორც პატარძალი,
თრთის ბუნება...
და სიმღერა,
ისე ისმის ირგვლივ,
თითქოს ნანინა ღვრება,
შარბათივით ტკბილი.

6

მღერის სვანი...
მღერის თუ ის,
გმირათ, როგორ იქცა,
გული შვებით
როგორ უთრთის,
დაეუფლა ვით ცას,
ვით შესტრფიან გოგონებ
და ნატრობენ მის თავს;
ვით ამაღლდა ის გონებით
და სიხარულს მიწვდა.

7

მღერის სვანი
და თვითმფრინავს
გაუმართა ფრთები.
მზე სახეზე მოეფინა
დაუოქრა თმები,
შეეარდნელად მაღლა
უცემ
აფრინდა და უშბას
ციდან დაბლა
ისე უცქერს,
თითქოს ეტყვის გულშავს:—

8

—დიდი იყავ...
მიფე იყავ...
ეხლა მე ვარ მეფე.
თვითმფრინავი
მზესთან მიმყავს
და დღეს სხივებს მე გფენ.
შენი ოოველი
ჩემს ქვეშ დნება—
და მორჩილად თავს ხრი.
ვერც აბრწვი შემედრება
ვერც ფრენით და
ვერც ხმით,—

9

მღერის სვანი
და ბანს აძლევს
ცა და დედამიწა.
ნიავქარი ირხევს ნაძვებს,
მთასაც ირხევს იმ წამს.
ჰგრის ნიავი...
მთა და ბარი
ალარ ეურჩება
გაზაფხულოს მზით
გამთბარი
ახლად იფურჩქნება.

10

და მეც ვუცქერ
მაღალ სვანეთს,
გაღვიძებულ სვანეთს,
ვესალმებით ჩვენ ერთმანეთს,
ერთმანეთს ხელს ვართმევთ.
და მგონია:
ორბის თვალებს
აღლვარებს ისე,
თითქოს მართლა დაავალეს,
იბრწყინვალოს მზისებრ.

ს.ს.რ.კ. საბჭოთა მწერლების IV კონგრესი

22—26 თებერვალს მოსკოვში მიმდინარეობდა ს.ს.რ.კ. საბჭოთა მწერლების კავშირის გამეორების მეოთხე გაფართოებული პლენუმი, რომელიც მიძღვნილი იყო რუსეთის უდიდესი პოეტის, ა. ს. პუშკინის შეხვედრებისადმი.

პლენუმის პირველი სხდომა გაიხსნა 22 თებერვალს, საღამოთი, კავშირების დიდ დარბაზში, საბჭოთა მწერლების კავშირის გამგეობის პასუხისმგებელი მდივანის ამხ. ვ. სტავსკის შესავალი სიტყვით.

პლენუმის პროზიდიუმში გარდა საკავშირო მწერალთა ორგანიზაციის გამგეობის პრეზიდიუმის წევრებისა და ცხობილ საბჭოთა მწერლებისა სხედან ამხ. ამხ. ბუბნოვი, **იაროსლავსკი, ანგაროვი.**

პირველი მოხსენება ა. ს. პუშკინის შემოქმედების შესახებ გააკეთა რ.ს.ფ.სრ.-ის განათლების სახალხო კომისარმა და პუშკინის საბუნებლეო საკავშირო კომიტეტის თავმჯდომარემ—ამხ. **ბუბნოვმა.** მან თავის ვრცელსა და შინაარსიან მოხსენებაში დაახასიათა პუშკინი შემოქმედებითი მემკვიდრეობის უდიდეს მნიშვნელობა საბჭოთა ხალხისათვის და სოციალისტური ეპოქის კულტურული მშენებლობისათვის.

პოეტმა ნ. ტიხონოვმა წაიკითხა მეტად საინტერესო მოხსენება პუშკინის პოეტურ მემკვიდრეობის შესახებ, იმ ამოცანებთან დაკავშირებით, რომლებიც ისახებიან დღეს საბჭოთა პოეზიის წინაშე.

პუშკინის პროზის შესახებ მოხსენებით გამოვიდა მწერალი **ი. ტინიანოვი,** ხოლო ამხ. **ა. ალტაევმა** გააკეთა მოხსენება პუშკინის დრამატურგიის შესახებ.

პუშკინის შემოქმედების შესახებ გაკეთებულ მოხსენებათა გამო კამათში გამოვიდნენ საბჭოთა კავშირის ხალხთა ლიტერატურულ ორგანიზაციების წარმომადგენლები. ილიპარაკეს ტარნავამ, რიოსკიმ (უკრაინა), ალექსანდროვიჩმა (ბელორუსია), ს. ჩიქოვანმა, კ. ჩიქნავაძემ (საქართველო), ტაშნაზაროვმა (თურქმენთა რესპ.), აიბეკმა (უზბეკისტანი), საბოტ მოკანოვმა (ყაზახისტანი), ჩაბაამ (ოუხაზეთი), ტოკომბაევმა (კირგიზეთი), გოფშტეინმა (ებრაელი პოეტი), ნაირი ზარიანმა (სომხეთი), გალეევმა (ჩრდილო ოსეთი), ბრონშტეინმა (ბელორუსია) და მრავალმა სხვამ.

დასასრულებული ორატორები უამბობდნენ პლენუმს იმ დიდი მუშობის შესახებ, რომელიც მიმდინარეობს საბჭოთა კავშირის ყველა რესპუბლიკებში გინიალური რუსი პოეტის შემოქმედების პოპულარიზაციისათვის და მისი დიადი და ნათელი ხსოვნის უკვდავყოფისათვის.

ორატორები ლაპარაკობდნენ იმ უდიდესი გავლენის შესახებ, რომელსაც ახდენს პუშკინის პოეზია საბჭოთა კავშირის ყველა ხალხთა ლიტერატურის განვითარებაზე.

ჭეორე საკითხთან პლენუმის დღის წესრიგში იდგა საბჭოთა მწერლებს სამზადისას საკითხი დიადი სოციალისტური რევოლუციის ოცი წლისთავისათვის. ამ საკითხზე მოხსენებით გამოვიდა ს.ს.რ.კ. საბჭოთა მწერლების კავშირის პ.-მ. მდივანი ამხ. ვ. სტავსკი.

ამხ. სტავსკიმ პლენუმის ყურადღება გააამახვილა საბჭოთა მწერლების აქტუალურ საკითხებზე, მწერალთა რიგების შემოქმედებითი კონსოლიდაციისა, იდეური სიფიცხლისა და სამწერლო შემოქმედებითი ატმოსფერის გაჯანსაღების საკითხებზე.

ამხანაგ სტავსკიმ ილაპარაკა იმის შესახებ, თუ როგორ ცდილობდნენ ხალხის პოსისლეე მტრები—კონტრრევოლუციური ტროცკისტები გამოეყენებინათ ლიტერატურული ფრონტი თავიანთი შავბნელი კონტრრევოლუციური მიზნებისათვის. ზოგიერთი ფეონალები („ოქტიაბრ", „კოსანაია ნოვა")—ამბობს ამხ. სტავსკი, თავის ფურცლებზე ტრიბუნას აძლევდნენ ხალხის პოსისლეე მტრებს და გახარწნილ კონტრრევოლუციონერებს — ეირონსკიმ, რომელიც იყო კონტრრევოლუციური ტროცკიზმის პირველადანერგი აგიტატორი ლიტერატურაში, შექმნა ტროცკისტული ლიტერატურული ჯგუფი „პირველვალე", რომელიც დიდხანს იბრძოდა საკუთარი გავლენის გაბმტკიცებისათვის საბჭოთა მწერლობაში. ხალხის მტრები ახარხებდნენ მოკალთაბეულიყენენ ლიტერატურულ ორგანიზაციების ხელმძღვანელ ორგანოებში. ასე მაგალითად უკრაინის მწერალთა კავშირის თავმჯდომარეთ იყო კონტრრევოლუციონერი სვინჟინკო, სომხეთის მწერალთა კავშირში აქტიურ კონტრრევოლუციურ „მოლეფრობას" ეწეოდენ დღეს უკვე ნაღმან ახლილი მტრის ბანდა საბჭოთა ხალხისა—სომხინიანი, ალაზანი, ბაკუნეცი.

ხალხის დაუძინებელი მტრები, კონტრრევოლუციონერები რადეკი და ბუხარინი ცდილობდნენ ჩამოეგდოთ ზოგიერთი საბჭოთა მწერლები სოციალისტური ლიტერატურის მშენებლობის ამოცანებისაგან. ისინი ცდილობდნენ შეესუსტებინათ მხატვრული მწერლობის ბრძოლის, ფენარიანობა სოციალიზმის გამარჯვების საქმეში, ამიტომ ისინი ყოველმხრივად ლამობდნენ დაეჩრდილათ საბჭოთა პოეზია, პროლეტარული მწერლობის საუკეთესო ფარმომადგენლები.

ამგვარი ფაქტების საფუძველზე ამხ. სტავსკი ამხანგლებს პლენუმის ყურადღებას რევოლუციური სიფხიზლის, იდეური სიმაბვეთის გაზრდილი თვითკრიტიკის გაძლიერების აუცილებლობაზე მწერალთა ორგანიზაციების ფუშობაში.

დასასრულ ამხ. სტავსკი ეხება საკითხს ჟრავლტოეულია „ორი ხუთწლედის" გამოცემის შესახებ.

გამომცემლობათა, მრავალტომეულის „ორი ხუთწლედის" რედაქციის, ფარმომადგენლებმა და ალიტერატურო ჟურნალების რედაქტორებმა პლენუმს გაიარეს თავიანთი სამზადისი ოქტომბრის 20 წლისთავისათვის.

ამხ. დ. დემიტრაძემ პლენუმს უამბო ქართველ საბჭოთა მწერლების შემოქმედებითი მუშობის შესახებ ოქტომბრის ოცი წლისთავისათვის სამზადისთან დაკავშირებით. ასეთივე საინფორმაციო მოხსენებებით პლენუმზე გამოვიდნენ უკრაინის, ბელორუსიის, აზერბაიჯანის და სხვა საალიტერატურო ორგანიზაციათა წარმომადგენლნი.

კამათში გამოსულმა პოეტებმა ალტაიზენმა და პეტროვსკიმ მთელი სიმკაცრით ამხილეს ზოგიერთი პოეტების, კერძოთ პასტერნაკის და სელვინსკის შემოქმედების დაშორება საბჭოთა მწერლობის საბრძოლო პოზიციებისაგან.

პლენუმზე ვრცელი და შინაარსიანი სიტყვით გამოვიდა პოეტი ა. ბეზიმენსკი. მან ილაპარაკა იმ მავნებელური შუშობის ყველა ნაშთების აღმოფხვრისათვის ბრძოლის აუცილებლობაზე, რომელსაც ეწეოდნენ ლიტერატურის ფრონტზე ხალხის დაუძინებელი მტრები ბუხარინი და რადეკი. ამხ. ბეზიმენსკიმ მკაცრად ამხილა ზოგიერთი საბჭოთა პოეტის ყალბი შემოქმედებითი პოზიცია. მათ მიერ საგაზეთო პოეზიისა და პოლიტიკური პოეზიის ტრადიციათა შეეფასებლობა. იპოქის საბრძოლო /ამოცანათა იერარიკია და კანონეტური კარჩაკეტილობა.

კამათში მკაფიო სიტყვით გამოვიდა პოეტი **პავლე იაშვილი.** სიტყვები წარმოსთქვეს ალეფენ, ბერეზინმა, ფადეევმა, ზ.ალოვსკიმ, ლუგოვსკიმ, პასტერნაკმა, იუდინმა, **კირშონმა** და სხვებმა.

პლენუმი დაიხურა 26 თებერვალს ამხ. ვ. სტავსკის საბოლოო სიტყვით.

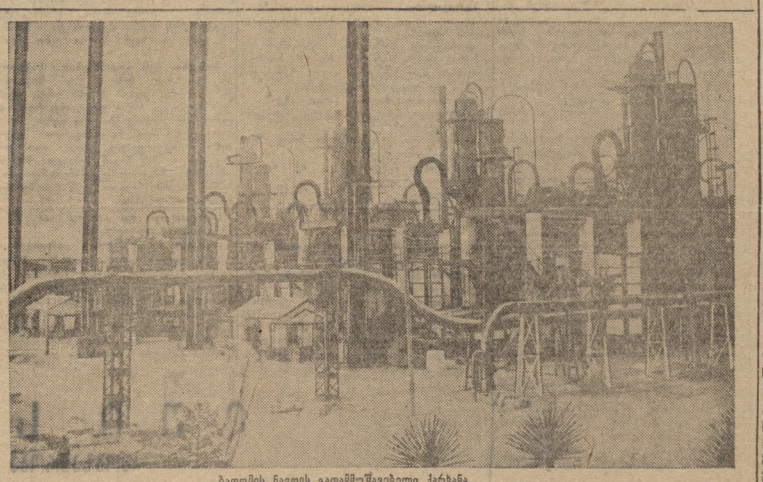

ბათომის ნავთის გადამამუშავებელი ქარხანა

შოთა რუსთველი

ბარელეფი ხეზე ბოტკოველისა

ზღვა

ირაკლი აბაშიძე

ზღვა ღელავს, ღელავს,
ამბელა სივრცე
ნაპირებს აწყდება,
ბორგავს და მწყრალია;
რა უჭირს რომ შეხედე
და ხელი მივცე?
რა ეუყოთ რომ ზღვაა,
რომ მხლოდ წყალია.

ის, დილით ვიხილე—
ვით ადამიანი
ხან ფეხზე შეგარდა
ხან ქვაზზე წვებოდა,
უნდოდა გამოსვლა
დატალღა ხმანაი
ხმელეთზე მიღებას
მეც მეხვეწებოდა.

საიდან? ვინ არის?
რა ბედი შეჰყრია,
ამდენი ტალღები
რა მხარეს ატარეს?
მორბიან,
მორბიან,
ეორბიან.
ეკვრიან
ბახთმის,
სოხუმის,
ყირიმის ნაპირებ..

ვინ გეტყვის სად იყვნენ,
რა ნახეს, რა იცით,
რა მხარეს გაიცვლნ
ცრემლების ღელეთი,
რომელი ქვეყანა
დაგმეს და გიექცენ,
ზრმელი ნაპირი,
რომელი ხმელეთი?

ვის მიწას მიადგნენ
ჩქერით და ნავარდით,
რა ნახეს, ვინ გეტყვის
სხვა ქვეყნის კართანა!
მხოლოდ აქ ისეთი
ღრიალითან მოვარდენ,
რომ ალბათ ალარ სურთ
ამდენის ატანა.

ვინ — ქუჩის მტვერშია,
ვინ—ცეხის ტყვედ არი,
ვინ — გზებში ჩაკვდება
და ჩაიხურეს;
ესპანეთს თუ ნახეს
მებრძოლის ცხედარი?
რაა რომ ზღვა არის—
ალარ სურს ყურება.

გაექცა. მაშ რე ენას,
იმდენად ალავსეს,
რომ ცრემლი ალარ სურს
ზღვაშ შესვას მარადმ.
ნაბეთოა აჭარას,
ყირიმს და
აფხაზეთს
მოასკდენ ტალღები
თავშესაფარადა.

ზღვა ღელავს, ზღვა ღელავს,
ამბელა სივრცე
ნაპირებს აწყდება,
ბორგავს და მწყრალია;
მომეცი მე ტალღა;
მსურს ხელი მივცე,
რა ეუყოთ რომ ზღვაა,
რომ მხოლოდ წყალია.

1937 წ. 1. ზღვისპირი.

მაზალება შოთა რუსთველის იუბილესათვის

საბჭოთა კავშირის სამეცნიერო აკადემიის ლიტერატურა, სადაც ინახება ხელნაწერი „ვეფხის-ტყაოსნის" აღწერილობები, რუსთველის იუბილესთან დაკავშირებით, სთარგმნის რუსულ ენაზე ბენიალური პოეტის ეპოქის დამახასიათებელ ზოგიერთ ნაწარმოებს.

მატერიალური კულტურის ისტორიის სახელმწიფო აკადემია და აღმოსავლეთის-მეცნიერობის ინსტიტუტი ერმიტაჟის დარბაზებში აწყობენ დიდ გამოფენას, სადაც ნაჩვენები იქნება ის ეპოქა და გარემოცვა, რომელშიაც ცხოვრობდა და ჭვრეტდა თავის უკვდავ პოემას შოთა რუსთველი.

მზადდება აკად. ნ. მარის შრომების სპეციალური ტომი შოთა რუსთველის შემოქმედების შესახებ.

კიროვის სახელობის ოპერისა და ბალეტის ლენინგრადის თეატრი ამზადებს სპეციალურ სპექტაკლ წარმოდგენას, რომელიც აგებული იქნება „ვეფხის-ტყაოსნის" სიუჟეტზე.

დაგეგმას კინოსტუდიას უწევს აკადემიკოსი ი. ორბელი.

კუშკინის გამოუენა ბათომში

18 თებერვალს ბათომის ქალაქის სახლის დიდ დარბაზში გიიხსნა პუშკინის საიუბილეო გამოფენა. გამოფენა შესდგება სამი განყოფილებისაგან. პირველ განყოფილებაში მოთავსებულია აკვარელ მხატვრების—ალუშინის, ქიკთარაძის, სირინინის, სტარშევინის, ეგორო

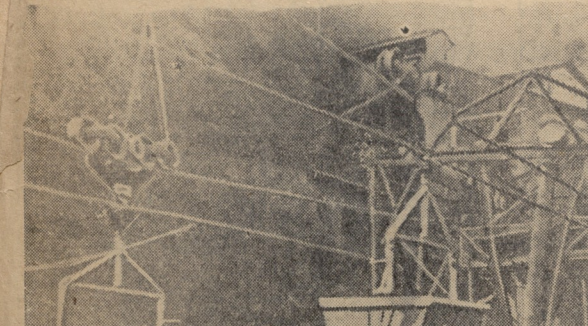

ტყვარჩელის ქვანახშირის მაღაროები

რუსთველის სადუარგა „ვეფხის-ტყაოსნის“ ლექსიკის მიხედვით

რუსთველის ოფიციეს მოაბოლოებამ ერო მეტად ბაალეთვა ჩვენ ხალხში ინ-ერესი როგორც რუსთველის გენიალური ქართველისადმი, ისე თვით „ვეფხის-ტყაო-ანის“ ავტორის ბიოგრაფიისადმი.

რუსთველოლოგიაში დღემდე გამოიურ-ეველია „ვეფხის-ტყაოსნის“ ავტორის დაურობის საკითხი, ფარეული ეს ფაქტი ეს შესახებ, — თუ რომელი სოციალურ ფეს ეკუთვნოდა რუსთველი და რა სა-ლდუოდოებრივ-სახოგადოებრივ როლს ასრულებდა იგი. ამ საკითხების გარშემო ეშაობს ბევრი მკვლევარი. როგორც ცნ-ელია, ამ პრობლემების გადაჭრას დიდ ანდელ უკმნის ისტორიული მასალის ინმანდი შეეწყვალეთ.

ამ მხრივ რუსთველოლოგიას დიდ სამ-ურს გაუწევს ჩვენი ენეტიკა. ენეთის ენეთ-ეთის ფოლკლორის, რუსთველეს ბაზე ირსებული ლეგენდების, ქართულ-ი ენის სპეციალურ ლექსიკონ-ის, საკითხის ამ მხარეს ჯეროვანობით ითანადო. ყურადღებას ვერ მიაქცევ რუს-ველის შეგეგონებმა, ტრადიციებ, ანა-ლებ, ზაშნ, როდესაც ყველაზე უფრო სა-ოდო წყარო — თვით „ვეფხის-ტყაოსა-ნის“ ტექსტი — მაგალითად, რომ რუს-ველი წარმოშობით მესხი იყო.

ამ ბარეეების შესაესებად. დიდი მუშაო-ა, გაუწევთ მეხეთის ენეფის, ანალ-ენის მუზეუმის თანამშრომელს ამბ. ნ. ნათენაძს. ამ შედარებით მეთოდით შე-ეწყვალეთ რუსთველის ლექსიკა და თავისი ეთობის (მესხეთის) კილო-კილა. გარდა ლექსიკისა, იგი გასცნობია მესხეთ-ჯავა-ხეთში გადარჩენილ ბრაველ ისტორიულ

პუშკინის ქართველი მაცნობები

წინასიტყვა

წინამდებარე ნაშრომში, რომელიც საკმაზეთოდ საკმაოდ შეავსებელია და შემოკლებული (ალბ. პატარა ზოგნად მაკმაკნობილული) ვეტენი ის ქართველებს, რომელნიც პუშკინთან მეგობრობში, საცნობიერ ან შემთხვევითი შეხვედრა. ჭკონიათ (მაგ. დადიანი, ბ. ზალიკაშვილი, ბაბანა ჭილაშვილი, ერისთავი, ყაზბეგი და სხვ.). მაგრამ მათთან ერთად ვეტენი ის ქართველებსაც, რომელთაც, შესაძლოა, პუშკინი არც კი სცნობდა, მაგრამ იხსენებს ან თავისს ლეტერში და წერილებში (ბარბარე თორტქესტანიშვილი, დიმ. ციციშვილი). შემდეგ ხაზილებში შეგვეტენ ის პიროვნებანიც, რომელთაც თუმცა პუშკინი ოსად არ იხსენიებს, მაგრამ სხვა ცნობებით ჩვენ ეს ხვდებიენენ (თბილისშიც). მათ გვიანეს ჯერ არ დავსახელებ, გამოკვლეულ ჯერ კიდევ მუშაობის პროცესში ყოფნის გამო, ზოგიერთი პიროვნებანი საბოლოოდ დადგენა ჯერ დღემათვერ ბელია. საინტერესო ცნობები კი არავეკენ.

ბაბრიელ ყაზბეგი (ჩოფიკაშვილი)

1829 წელს პეტერბურგიდან გამომავალ-რებულმა ალ. ბუმანმა 22 მაისს ლაბ ბანთია ლიარსში. აქ მას ხელში ჩაუვარდა თავისი პოეზია „კოკესანის ტკაცნ" ბეკლი ეზმბალთაო და დიდი სიამოვნებით გადაკითხა, როგორც თვეი მოგვითხრობს. 23 მაისს (ძვ. სტ.) დილას პოეტი ტკეცდარიალში იყო. იმავე დღეს მან ბაბაყაზბეგი ანე სტეფანოწინდა და კიბში დაიოქმა.

ალექსანდრე ყაზბეგის სამშობელი სოფელში — სტეფანწმინდაში პუშკინი შეხვედა თავად ყაზბეგს, რომელსაც პუშკინის სტეკეთი, ეს სოფელი ეკუთვნოდა.

„თავადი, ორმოცდაეხუთიოდე წლის მაკაკი, ტანით პროპორციული, ფლიგელ-ბანზე მაღალი იქნება. იგი ფეტანში ვნახეთ.„ მან რამდენიმე კითხვით მომმართა, რაზედაც პატივისცემით ვუპასუხე, ისეთი პატივისცემით, როგორიც მის წოდებასა და ტანადობას ეკადრებოდა. ერთობლივ დიდ მეგობრებად დავშორდით".

ასე აგიწერს პოეტი თავის შეხვედრას ყაზბეგთან.*)

ვინ არის თავ. ყაზბეგი, ან ეს პირველი ქართველი კაცი, რომელიც პუშკინს შეეჯდა საკარეველის კარიბეგში და რომელსაც გაბმორებისას პუშკინი მეგობრულად გამოუსალმა?

იგი „ეღლეუკას" ოეტორის პაპაა, გაბრიელ დიმიტრის-ძე ყაზბეგი — მე-19 ს. დასაწყისის ცნობილი პოლიტიკური პიროვნება, „მაშინ დიდთა პატივცემულო და სახელოვანი კაცო, ერეკლე მეორისა ერთგული კარისკაცო. როდესაც რუსეთს მეფურთად საქართველო, მაშინ თერეკის ტყეებსა ნაპირები შეგქმნა ასპარეზად, და იმათი შვილები კი მომქმედ პირებთან იმ მოძრაობისა და ცვლილებისა, რომელიც რუსს ჯართან ერთად უნდა სწვეოდეს ყო ხაკარეველს. ამ ამ სიტყვიერ-

*) ყაზბეგები ძველად ოფიციალურები ყოფილან. 1733 წელს, ბატონიშვილი ბაკარ, ოფიციალურებს — ყაზბეგს, ხალს, ლანდფოს, გიორგოს და ნასყიდას უმტკიცებს „ნაკონ ყმას და მამულს": „ადგიმტკიცეთ, რომელიც სახელო დაგვეტოროდეს: სტეფანწმინდა და ბერგატი, ცალო და ბეგლოთა სამოურთოთია ბოი (ეროვ. გ. ლ.) და ფარიშვილი ბორძაძე და ბუტა ყაზბეგი" (ის. ცენტრალრეკიანის სიტყვები ფონდი, № 10).

ბაბანა ჭილაშვილი

(1789 — 1850)

კობაში ყოფნისას, ღამე, პუშკინსა და მის თანამეგზაურებს ბეგრი უფიქრეთო, თუ კობის შემდეგ როგორ გიგელოთ წინ მდებარე „ჩასაფალი" და „ყელი" (ოსეთში „ჩასეკალს" — **«Крестовый перевал»**-ს უწოდებენ, ხოლო „ყელს" **«Крестовая гора»**-ს ამ ჯვრის გამო, რომელიც იქ ერმოლოვმა ანაანაა*) ან ეტლები ენდა ფიდა ფაეტონებია და ეგზეგეკანნა ფაეტონ ეგეკელო, ეს ოსების ხარეები ფაეტონებზანია. — ეკეთმპოს პუშკინი. „ყველ ეგელ შემთხვევისათვის მე ბიეზერეიბოდა ქართველნი სახელით ოფიციალური თხოვნა გ. . (ჩილაევს), აკაკოთბის ეფერისსაო". მეორე დილას პოეტმა თავისი „ კალდასკა" უკანეკი გაიპრეხა და გადასწვეტა თბილისადი ცხენით ეკელო.

24 მაისს გადმოიარა ჩასაკელის ყელი, ჩასეიარა ფლეთე და სალამოთი ეს-ტემოა „არაკეის ბირზე" „ჩილაიეს" და დამეკ ოქ ბანთია.

პუშკინი ბარიგის ბირზე, რომელსაც პუშკინი არ ასახელებს, იყო ქვეშეთი. სოფ. ნაფაბარეკეა და ბუტალეთანიკაის შორის. აქ ბინაგრობდა ხეგ- მოთელეთის გამეკეგელი.

როგორც სჩანს, „ჩილაიეს" ეულთბილად ეიეკია პოეტი „ეეორე ფლეს გამოეგმეშეიდოდე თავაზიან მასპინძელ და გაფეფდეკი ბასაო".

ვინ არის „ჩილაიეი"?

პუშკინის ქეიფშეიკა მასპინძელი არის ცნობილი ქართველი პიროვნება ბაბანა ჭილაშვილი, რომელსაც რუსები „Борис"-ს ეძახოდნენ. იგი დაიბადა 1989 წ. 24 თებერვალს დუშეთში, ცნობილ გლახა ჭილაძის ანე ჭილაშვილის (იგივე ბაბანაშვილი) ოჯახში. გლახა ჭილაშვილი დიდ მონაწილეობას ილებდა მე-18 საუკ. გასულს და მე-19 საუკ. დასაწყისის საქართველოს პოლიტიკურ ცხოვრებაში. იგი იყო ბრაგვის, ხეკის და მთიულეთის გამგებელს — ვახტანგ ბატონიშვილს პირადი მრჩეველი, მოუძღვი და მეგობარი, უკეთ — ფიქტიური მმართველი მთელი ბრაგვისა. მისი გვფლენა იმეფნდა დიდი იყო როგორც ვახტანგ ბატონიშვილზე, ისე საშეფო საქმეებზე, რომ შემდეგ რუსეთში დაფუძნებულ ბატონიშვილები (ბაგრატიონები) საქართველოს სამეფოს დაიბრალეს ეშმთერესად ბრძოლებენ ვახტანგ ბატონიშვილს, ბოლო მიც წინამძღვრობას — გლახა ჭილაშვილს, ჭილაშვილის ინტრიგებმა დაიმბო ბაგრატიონების დინასტიათ.

ეს ბრძ საკმაოდ გავრცელებული იყო ბასეკი საეკანებში ქართული ემიგრაციის წრეებში.

*) ყაზბეგი უწოდებდა „ზოსაველს", ხ. მისი გეოგრაფია, გვ. 96. 1904 წ. გმც.

ბაბანა ჭილაშვილი

(1789 — 1850)

ეროკა ვახტანგ ბატონიშვილი გადაასახლეს რუსეთში, გადაბა ჭილაშვილიც თან გაჰყვა. როგორც მისი ეროგეკია. ვახტანგის ეარ-ბაბანეფილის შემდეგ (1814 წ.) იგი პეტერბურგში დარჩა. უშეალოდ გადაეგზავნა ბატონიშვილის ქონებიდან მას დიდი ნაწილი ეხდა დარჩენოდა. ყოველ შემთხვევაში, იგი ნიეთიერად საკმაოდ უზრუნველყოფილი პეტერბურგში ზრდა შვილებს (ეთარგი — Егор, ბაბანა — Борис, კონსტანტინე და შოშა — Сергей (სხვათა შორის შენახულია მისი მიწერ-მოწერის ფაქტის დაეთარა. ამ სამეფოებიდან სჩანს, რომ მის დიდი ეეაფნელი ეეეკეკია ჭილაშვილის ალბრაგზე პეტერბურგში. ეკ. ის სწერს ერთ მეგობარს: „პეტერბურგში ეეეხოვარ ბაბანა ჭილაშვილ-ბატონიშვილ ეეეკეკია. ეს ბიჭები ეეეკეკია ეეეკეკია. ეეეკეკია ეეეკეკია ეეეკეკია

ᲥᲣᲨ ᲡᲔᲥᲠᲘᲜᲘ

(ᲓᲐᲡᲐᲡᲠᲣᲚᲘ)

ᲜᲘᲭᲔᲓᲚᲘᲡᲗᲘᲛᲐ, ᲠᲝᲛᲔᲚᲘᲪ ᲐᲡᲘ ᲡᲐᲒᲜᲔᲑᲘ ᲓᲐ ᲥᲔᲣᲧᲜᲔᲑᲘ ᲗᲐᲕᲓᲔᲑᲘᲐᲠ ᲩᲚᲘᲠᲘᲐ ᲓᲐᲡᲐᲕᲚᲔᲗᲘ ᲔᲕᲠᲝᲠᲐᲪᲘᲡ ᲓᲐ ᲐᲛᲔᲠᲘᲙᲘᲡ ᲚᲘᲢᲔᲠᲐᲢᲣᲠᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ (ᲯᲠᲝᲜᲘᲡ, ᲤᲝᲣᲚᲙᲜᲔᲠᲘᲡ, ᲔᲠᲜᲔᲡᲢ ᲰᲔᲛᲘᲜᲒᲣᲔᲘᲡ ᲓᲐ ᲡᲮᲒ.) ᲒᲐᲜᲡᲐᲙᲣᲗᲠᲘᲡᲣᲚᲘ ᲡᲘᲛᲬᲕᲘᲐᲜᲘ ᲡᲘᲚᲔᲚᲘᲡ ᲬᲘᲒᲜᲨᲘ ᲗᲐᲛᲐᲨᲓᲔᲑᲐ ᲐᲓᲐᲛᲘᲐᲜᲘ ᲓᲐ ᲛᲐᲠᲗᲝᲜᲘᲡ ᲛᲘᲛᲝ ᲛᲘᲛᲬᲔᲠᲚᲝᲑᲐᲨᲘ (165)—ᲤᲘᲖᲘᲠᲘᲡ ᲐᲪᲐᲠᲘᲠᲐ ᲓᲐ ᲐᲪᲐᲠᲗᲘᲡ ᲓᲐᲡᲐᲬᲧᲔᲚᲘ: „ᲡᲐᲭᲘᲠᲝᲐ ᲡᲐᲒᲠᲔᲑᲘᲡ ᲗᲐᲕᲘᲡᲘ ᲡᲐᲮᲔᲚᲘ ᲕᲣᲬᲘᲠᲓᲝᲗ“ (95). ᲐᲥ ᲨᲔᲣᲫᲚᲔᲑᲔᲚᲘᲐ ᲛᲝᲒᲘᲛᲐᲬᲝᲗ ᲛᲘᲡᲘ ᲚᲘᲢᲔᲠᲐᲢᲣᲠᲣᲚᲘ ᲒᲐᲛᲓᲔᲑᲝᲛᲝᲑᲘᲡ ᲛᲐᲒᲐᲚᲘᲗᲔᲑᲘ, ᲔᲠᲗᲘ ᲡᲘᲚᲔᲚᲘᲡ ᲙᲐᲪᲘᲡ ᲞᲘᲠᲘᲗ ᲨᲔᲠᲬᲚᲘᲗ ᲓᲐ ᲒᲐᲛᲝᲩᲜᲓᲐ ᲞᲠᲝᲤᲔᲡᲝᲠᲘ ᲗᲐᲕᲘᲡ ᲛᲘᲛᲬᲔᲠᲚᲝᲑᲐᲨᲘ ᲐᲜ ᲛᲐᲠᲗᲚᲘ ᲞᲠᲝᲤᲔᲡᲝᲠᲘ „ᲡᲘᲚᲔᲚᲘᲡ“ ᲐᲜ ᲛᲐᲠᲗᲚᲘᲡ